

Dyslexie en meertaligheid/NT2

Inleiding:

Lezen in het Nederlands vereist een koppeling tussen orthografie (schrift), fonologie (klanken) en semantiek (betekenis). Naarmate deze koppeling sterker is, raakt het (technisch) lezen vloeiender. Kenmerkend voor dyslexie is dat het technisch lezen achter blijft. Het gaat om de klank-tekenkoppeling.

Leerlingen met een andere moedertaal leren het Nederlands zeer divers, er is dan ook geen vaste termijn waarin een leerling het Nederlands onder de knie zou moeten hebben maar gemiddeld duurt het zeker een jaar om een tweede taal te verwerven. Leesproblemen kunnen samenhangen met de tweedetaalverwerving, of er kan sprake zijn van een leerstoornis die er ook al in de eigen taal was.

Om van dyslexie te kunnen spreken, moet duidelijk zijn dat de leerling al wel voldoende kansen en mogelijkheden gehad heeft om te leren lezen in het Nederlands. Ook hier geldt: de achterstand en hardnekkigheid van leesproblemen zijn er ondanks goed en intensief onderwijs in het Nederlands. Daarnaast moet de invloed van de moedertaal uitgesloten worden.

Wat is handig om in beeld te brengen als je denkt aan dyslexie bij een leerling met een andere moedertaal:

- Hoe is taal aangeboden in de thuissituatie?

Heeft de leerling vanaf de geboorte zowel de moedertaal als het Nederlands thuis meegekregen (simultaan) of heeft de leerling in de eerste jaren vooral de moedertaal gehoord en meegekregen en het Nederlands alleen buitens huis zoals op school (succesief)? Kan de leerling in de moedertaal lezen? Zijn er opvallendheden in de taalontwikkeling met betrekking tot de moedertaal?

- Hoe las of leest de leerling in zijn moedertaal?

Dyslexie manifesteert zich niet in alle geschreven talen op dezelfde manier maar een leerling met dyslexie zal in de eigen taal ook een leesprobleem hebben. Wat is hierover bekend? Kon de leerling in de eigen taal foutloos lezen en in hoeverre was dit moeiteloos? Is de leerling überhaupt bekend met geschreven (letter)schrift? Had het in de eigen taal al een dyslexieverklaring?

- Hoe leest de leerling in het Nederlands?

Zijn er bepaalde aspecten in het lezen die te herleiden zijn naar de moedertaal; zogenaamde transferfouten? Om te weten wat mogelijke transferfouten zijn, kan de moedertaal opgezocht worden op de volgende sites:

www.moedint2.nl / www.vu.nl/meertaligheid-taalstoornissen op deze sites is te herleiden waar mogelijk problemen ontstaan in het leren van het Nederlands met betrekking tot de moedertaal; dus welke leermoeilijkheden op het gebied van lezen (en spreken) hangen mogelijk samen met de moedertaal.

- Hoe is de taalkennis/woordenschat van de leerling?

Bij een ernstig leesprobleem of dyslexie gaat het in de kern om onvoldoende komen tot het automatiseren van de klank-tekenkoppeling. Woordenschat kan echter wel helpen

om sneller tot verklanken te kunnen komen omdat je soms bij het zien van een paar letters al weet wat er zal staan. Speelt een lagere woordenschat een rol in het moeizame leesproces? Heeft de leerling voldoende oefening gehad om het gesproken Nederlands aan het geschreven Nederlands te kunnen koppelen? Hoe vlot kan de leerling klanken bij tekens benoemen?

- Welke hulp/ondersteuning heeft de leerling gekregen en wat zijn daarvan de effecten?

In hoeverre profiteert de leerling van de instructies en interventies? Hoe presteert de leerling op de klank-tekenkoppeling toets (bijv. CITO grafemen)? Hoe verloopt de ontwikkeling op de andere vakken?

Ernstige enkelvoudige dyslexie en meertaligheid:

Voor onderzoek naar ernstige enkelvoudige dyslexie blijven de NKD-reglementen gelden. Zoals hierboven beschreven staat is het van belang dat de leerling voldoende tijd en mogelijkheden gehad moet hebben om het Nederlands zich eigen te maken en te oefenen. Het NKD geeft het volgende aan met betrekking tot dyslexie bij anderstalige leerlingen:

'Anderstalige kinderen verschillen in de mate waarin ze zich bekwaamd hebben in de fonologie van hun eerste taal, afhankelijk van leeftijd en scholing. Het is de moeite waard om te proberen de kwaliteit van hun fonologische vaardigheden in die taal vast te stellen.

Vervolgens moet de leerbaarheid worden vastgesteld van de leerling voor het ontwikkelen van goede fonologische representaties van Nederlandse woorden. Kinderen uit een taalgebied dat dicht bij het Nederlands ligt (Spaans tegenover Vietnamese) en kinderen die al eerder met Nederlands in aanraking zijn gekomen (Suriname, Antillen) hebben hier een voorsprong.

Het fonologisch tekort is niet dat een kind de fonologische vaardigheden niet beheerst, maar dat hij ze aan de leesinstructie niet ontwikkelt (Goswami, 2002). Dit valt niet met een toets of test te onderzoeken, daarvoor is een (proef)behandeling nodig waarin het kind via de structuur van het geschreven woord georiënteerd wordt op en inzicht krijgt in de foneemstructuur van Nederlandse gesproken woorden.

Niet-dyslectische kinderen pikken dit snel op. Zo niet, dan is de verdenking van dyslexie terecht, in elk geval heeft de leerling een 'dyslexie-behandeling' nodig.'

Leerlingen die een buitenlandse dyslexie-verklaring hebben, daarvan zegt het NKD het volgende:

'In elk geval moet er een verslag van het meest recente psychodiagnostisch onderzoek als onderlegger aanwezig zijn. Verder is het afhankelijk van wie de verklaring heeft afgegeven en of de conclusie navolgbaar uit het verslag af te leiden is of de verklaring ook in Nederland geldig is.'

Kortom, het is belangrijk om een zo compleet mogelijk beeld te schetsen van de leerling met behulp van de dikgedrukte vragen uit dit document. Bij twijfel of vragen kan de poortwachter altijd meedenken.

Overige informatie:

- www.lowan.nl op deze site is veel informatie terug te vinden over onderwijs aan nieuwkomers maar dit kan ook ingezet worden bij NT2- leerlingen
- www.itta.uva.nl dit is de site van het kennisinstituut voor Taalontwikkeling. Zij doen onderzoek en suggesties naar effectief taalonderwijs voor alle leeftijden.
- www.meertaligheid.be op deze site is de nieuwste informatie te vinden over meertaligheid, denk aan taalbeleid en belangrijke tips voor thuis.
- Speak a boo app is een app om de tweede taal thuis te oefenen (woorden worden correct uitgesproken en aangeboden met visuele ondersteuning).

Maaïke Houtman

